

Van strandvakantie naar ruimte-reis

AUTEUR Jor van der Mijl

Eeuwenlang was toerisme enkel weggelegd voor de elite. Door mondialisering en de opkomst van een kapitaalkrachtige middenklasse heeft de toeristische sector de afgelopen decennia drastische veranderingen doorgemaakt. Wat voor effect heeft dit op de toekomst van deze sector?

De World Travel & Tourism Council, een internationale organisatie die de belangen behartigt van een aantal van de grootste toeristische bedrijven ter wereld, omschrijft de toeristische sector als volgt: "Het is een van de grootste industrieën of economische sectoren ter wereld die jaarlijks biljoenen dollars bijdraagt aan de wereld economie, welvaart en werkgelegenheid creëert, export genereert en belastinginkomsten en investeringen stimuleert". Hoewel dit op het eerste gezicht een mooi verwoorde slagzin lijkt, wordt deze uitspraak ondersteund door een aantal indrukwekkende statistieken. In 2010 registreerde de World Tourism Organization van de Verenigde Naties 940 miljoen internationale toeristen. Een immense toename vergeleken met 1950, toen er 25 miljoen internationale toeristen werden geregistreerd. Voorlopig houdt deze sterke groei aan: de World Tourism Organization verwacht dat het aantal internationale toeristen in 2020 naar 1,6 miljard stijgt. Daarnaast wordt de bijdrage van toerisme aan de wereld economie geschat op ongeveer 6 biljoen dollar per jaar, wat neerkomt op bijna een tiende van het globale bruto binnenlands product.

Naast deze kwantitatieve groei van de toeristische sector, heeft de geografische verspreiding van toeristen ook grote veranderingen doorgemaakt de afgelopen decennia. Terwijl in 1950 de top 15 van de wereldwijd meest bezochte landen nog bijna 90 procent van alle internationale toeristen ontving, was dat aandeel in 2010 gedaald naar 55 procent. Veeleisende toeristen en de groeiende vraag naar nieuwe bestemmingen hebben tot een grote toename en diversificatie van toeristische bestemmingen geleid.

Toerisme brengt economische groei met zich mee, maar door de jaren heen is er ook veel kritiek ontstaan op de negatieve aspecten van de toeristische sector. Milieuverontreiniging, horizonvervuiling, geluidsoverlast, inkomensongelijkheid, fraude, seizoenswerkloosheid en aantasting van historisch en cultureel erfgoed zijn maar een paar voorbeelden. Het is met name het massale karakter van het hedendaags toerisme dat problemen veroorzaakt. Sommige toeristische bestemmingen zijn helemaal overgenomen door bezoekers. Venetië is hiervan het voorbeeld bij uitstek. Terwijl het aantal bezoekers er jaarlijks stijgt, is het inwoneraantal van Venetië in de afgelopen 30 jaar gehalveerd. Venetië is langzamerhand veranderd in een groot attractiepark voor toeristen, met miljoenen bezoekers per jaar.

Als dergelijke problemen zich slechts op een beperkt aantal plaatsen ter wereld zouden voordoen, konden de negatieve gevolgen misschien nog worden overzien. Toerisme heeft echter praktisch elke uithoek van de wereld bereikt. De mogelijkheden zijn eindeloos. Zijn er toeristen die geïnteresseerd zijn in een 14-daagse trip naar de barre ijsvlaktes van Antarctica? Voor 4000 euro wordt alles voor ze geregeld. Is men nieuwsgierig naar de ravage die een nucleaire ramp aanricht? Voor slechts 150 euro kunnen toeristen een tour krijgen die hen tot op loopafstand van de ontplofte kernreactor van Tsjernobyl brengt, een gebied dat nog steeds zwaar besmet is met radioactiviteit. Als voorgaande suggesties niet bijzonder genoeg zijn kunnen welgestelde toeristen altijd nog voor anderhalf ton een retourtje aarde-ruimte boeken bij het particuliere ruimtevaart bedrijf Virgin Galactic. Deze voorbeelden zijn uitzonderlijk en (nog) niet weggelegd voor de gemiddelde toerist. Het geeft echter wel een beeld van hoever toerisme kan gaan. Bestemmingen die op dit moment nog nagenoeg onbetreden en onbekend zijn, kunnen binnen een paar jaar overspoeld worden door hordes nieuwsgierige bezoekers. Lopen we niet het risico dat we alle toeristische bestemmingen ter wereld (of zelfs daarbuiten) in attractieparken gaan veranderen? Venetië is maar één van de vele bestemmingen die slachtoffer is geworden van massatoerisme. Mogen we het milieu en het historisch en cultureel erfgoed op een toeristische bestemming aantasten in ruil voor de economische stimulans die toeristen met zich meebrengen? Is er nog een grens, en zo ja, waar ligt die grens dan? En wie gaat er over deze beslissingen?

Deze en andere vraagstukken komen aan bod bij het V.U.G.S. symposium 'Changing Tourism; Destination Unknown' op 8 mei 2012 aan de Universiteit Utrecht, georganiseerd door de vereniging van Utrechtse geografie studenten. Studenten, docenten, wetenschappers, bedrijven en organisaties die met toerisme te maken hebben of geïnteresseerd zijn in toerisme zijn welkom op dit symposium om mee te denken en te discussiëren over de toekomst van toerisme (zie voor meer informatie de bijbehorende advertentie).

Jor van der Mijl (j.a.j.vandermijl@students.uu.nl) is derdejaars student Sociale Geografie en Planologie aan de Universiteit Utrecht. Hij schreef dit artikel namens de symposium commissie van de vereniging van Utrechtse geografie studenten (V.U.G.S.).